

Gedeputeerde Staten provincie Utrecht
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

uw kenmerk:	uw brief van:	ons kenmerk: 16/FV/ROW&M	behandeld door: Heidy Smit	doorkiesnummer: 0342-495453	e-mailadres: hm.smit@bameveld.nl
onderwerp: Menukaart i.r.t. herijking Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie				bijl.: 1	datum: 18 maart 2016

Geacht college,

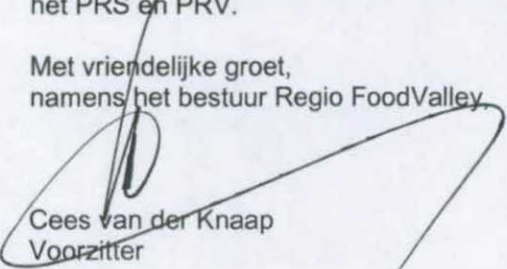
Graag maken wij gebruik van uw oproep om input aan te leveren voor de herijking van de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS) en Verordening (PRV). Wij dringen er bij u op aan in de PRS en PRV ruimte te bieden voor maatwerk, in het bijzonder voor toepassing van de Menukaart.

Wij maken van de gelegenheid gebruik om u op de hoogte te brengen van de stand van zaken van het project Menukaart. Per brief van 15 september 2015 hebben wij dit project reeds onder uw aandacht gebracht. In uw reactie van 18 november 2015 gaf u aan onze brief toe te voegen bij uw voorstel aan Provinciale Staten over de herijking en verwees u naar de inhoudelijke uitwerking dit voorjaar.

Het project Menukaart is met steun van uw provincie, de provincie Gelderland, het waterschap en de acht gemeenten in Regio FoodValley in 2014 gestart met als doel te zoeken naar een nieuw instrument om uitnodigingsplanologie in het landelijk gebied verder vorm en inhoud te geven. De Menukaart richt zich op aanvragen van bedrijven in het buitengebied die niet passen in het bestemmingsplan. Beoogd wordt om maatwerk mogelijk te maken door de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven mede afhankelijk te stellen van een maatschappelijke tegenprestatie en van de uitkomsten van de dialoog met omwonenden. In afstemming met verschillende partijen is er de afgelopen tijd een handreiking opgesteld waarin invulling wordt gegeven aan de vraag hoe dit in de praktijk kan gaan werken. Graag bieden wij u deze handreiking aan om verder te betrekken bij de herijking van uw beleid.

Naar onze mening sluit het gedachtegoed van de Menukaart goed aan bij de door u gestelde doelen van de herijking met betrekking tot uitnodigend ruimtelijk beleid, flexibiliteit en ontwikkelingsgerichtheid. De Menukaart sluit ook naadloos aan bij de hoofddoelen van de nieuwe Omgevingswet om uit te gaan van de fysieke leefomgeving en om meer (regionale) afwegingsruimte mogelijk te maken. De Menukaart is niet voor niets één van de pilots geweest voor de Omgevingswet. In dit kader verwijzen wij u naar de publicatie te vinden onder de link: <http://bnspl.nl/pilotsomgevingsvisie/foodvalley/> Voorwaarde voor toepassing van de Menukaart is dat de provinciale omgevingsvisies en verordeningen ruimte bieden voor maatwerk. Wij willen u daarom oproepen hiermee rekening te houden bij de verdere uitwerking van het PRS en PRV.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur Regio FoodValley

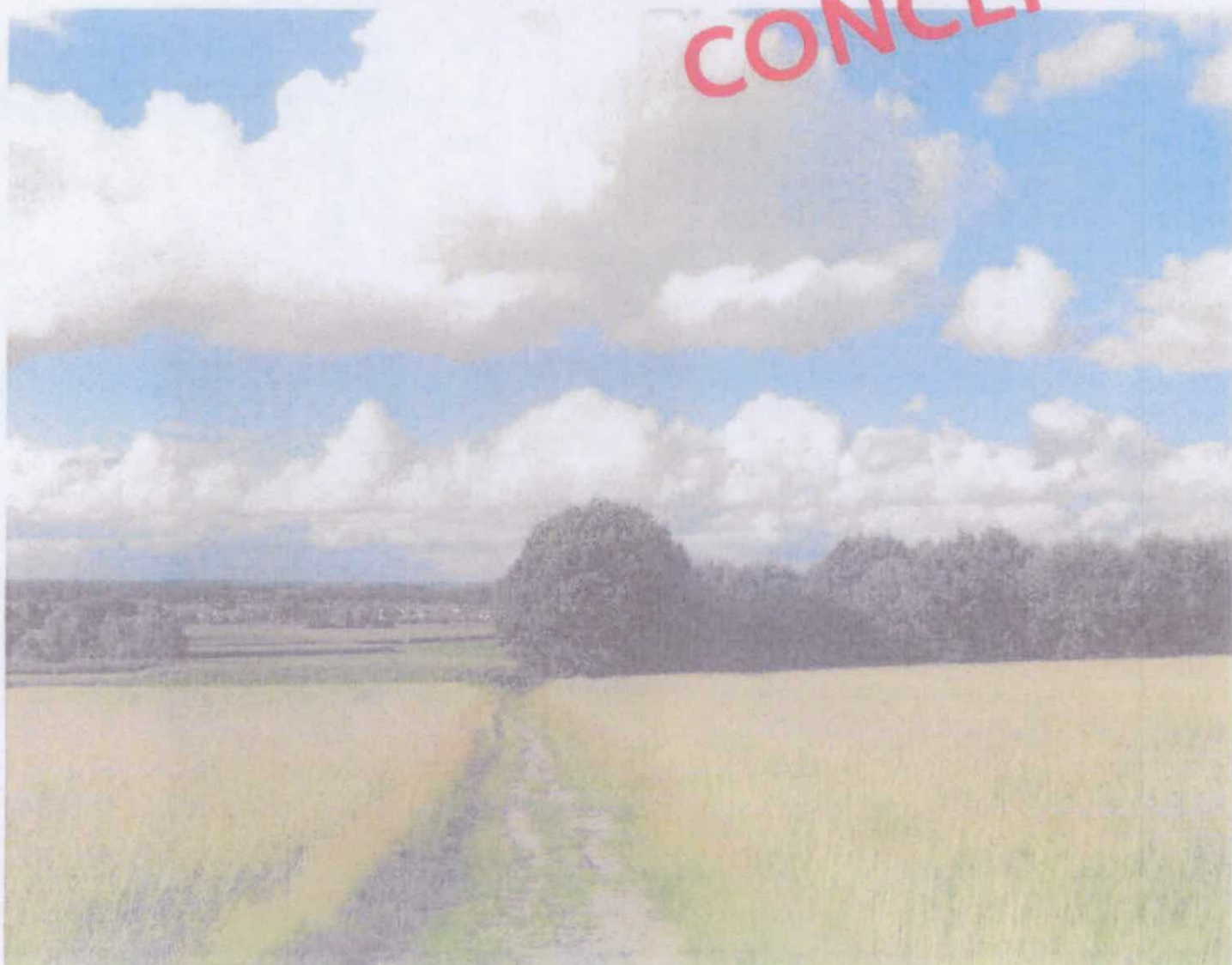

Cees van der Knaap
Voorzitter

Afschrift aan: Provinciale Staten van Utrecht

Handreiking |
Menukaart FoodValley

CONCEPT

Inhoudsopgave

1	Inleiding Menukaart	5
2	Hoe werkt de Menukaart?	13
3	Aan de slag met de Menukaart	23
4	Maatwerk per gebied	25

februari 2016
LOS stadomland B.V.
Postbus 140
5201 AC 's Hertogenbosch
Reursedijk 5
5264 PC te Vught

Tel: 075 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

1. Inleiding Menukaart

1.1 Doel van deze handreiking

Deze handreiking is een praktische tool om aan de slag te gaan met de Menukaart bij de uitbreiding van bedrijven in het buitengebied van de Regio Foodvalley. De handreiking zelf is geen beleidsdocument, maar een handleiding voor ondernemers en initiatiefnemers in het buitengebied, die met de Menukaart aan de slag willen gaan. De basis voor de Menukaart is het "beleidskader Menukaart" (kortweg beleidskader genoemd), dat aan de acht gemeenten in 2016 ter vaststelling zal worden aangeboden.

Deze concept handreiking is gemaakt om de verschillende partijen die te maken krijgen met het nieuwe beleid duidelijkheid te geven over de procedure.

1.2 Achtergrond van de Menukaart

De Menukaart voor bedrijven in het buitengebied van Foodvalley heeft een meervoudige aanleiding. De Regio Foodvalley streeft naar een sterke en internationaal concurrerende landbouw. Tegelijk vindt de Regio het belangrijk dat de landbouw op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde manier produceert, iets waartoe ook door de beide provincies Utrecht en Gelderland wordt opgeroepen. De provincie Gelderland spreekt in haar beleid bijvoorbeeld over een 'Licence tot produce' voor de agrarische sector. Als regio willen we dan ook versneld naar een duurzame landbouwsector toewerken. Maar niet alleen de landbouw veran-

dert. Ook andere bedrijven en recreatiebedrijven ontwikkelen zich door. Bovendien neemt het aantal 'transformatieplekken' in het buitengebied verder toe met nieuwe vrijkomende agrarische bedrijfslocaties. De regio zoekt een antwoord op de veranderingen op het platteland met behoud van vitaliteit en kwaliteit.

De Regio Foodvalley is ervan overtuigd dat door-groei van agrarische en niet agrarische bedrijven niet mogelijk is zonder voldoende maatschappelijk draagvlak en zonder dat dit leidt tot een betere kwaliteit van de leefomgeving en een duurzame veehouderij. We willen in de regio Foodvalley economische en duurzame ontwikkeling van bedrijven en een maatschappelijke dialoog met elkaar verbinden en verankeren in een nieuwe aanpak: de Menukaart.

Met de Menukaart:

- helpen we ondernemers die zich duurzaam willen doorontwikkelen met extra fysieke groei-ruimte (groter bouwblok);
- zorgen we voor het formuleren en vastleggen van tegenprestaties die leiden tot een betere kwaliteit van de leefomgeving;
- zetten we een buurt dialoog centraal in het proces zodat de samenleving meer betrokken raakt bij de economische ontwikkeling van het platteland.

De Menukaart is een werkwijze die ontwikkeling mogelijk maakt voor ondernemers in het buitengebied en tegelijk de kwaliteit leefomgeving versterkt.

De Menukaart maakt het mogelijk om in de nabije toekomst op basis van lokaal maatwerk extra ontwikkelingsruimte te geven aan ondernemers in het buitengebied en tegelijk de kwaliteit van de leefomgeving te versterken. De Menukaart heeft als doel economische ontwikkeling te stimuleren en tegelijk de leefomgevingskwaliteit van de Regio FoodValley te behouden en te versterken. Het is dus een instrument voor een zorgvuldige economische ontwikkeling.

De Menukaart is een werkwijze voor uitbreiding van alle typen bedrijven in het buitengebied van de regio. Het gaat uitsluitend om uitbreidingen die niet passen binnen het vigerende bestemmingsplan maar onder condities zijn toegestaan in de provinciale verordening. Om deze ruimte te kunnen benutten voor een uitbreiding wordt van de ondernemer verwacht dat hij/zij maatschappelijke tegenprestaties levert als compensatie voor de uitbreiding. Deze tegenprestaties zijn altijd bovenwettelijk.

provincie	thema	landbouwontwikkelingsgebied	verwevingsgebied
Utrecht	Agrarische bedrijven	Maximale uitbreiding tot 1,5 hectare voor bestaande grondgebonden veehouderijen, mits er voldaan kan worden aan verschillende voorwaarden (zoals verbetering dierenwelzijn en voedselveiligheid en vermindering milieubelasting)	Maximale uitbreiding tot 2,5 hectare voor bestaande grondgebonden veehouderijen en maximaal 20% uitbreiding van een houv perceel van een bestaande niet-grondgebonden veehouderij onder de voorwaarde dat de uitbreiding landschappelijk goed inpasbaar is.
	Niet agrarische bedrijven	Bestaande niet-agrarische bedrijven worden uitgebreid met maximaal 20% van de bestaande bebouwing. Van deze maximale uitbreiding kan afgeweken worden mits er sprake is van een economische noodzaak.	Bestaande niet-agrarische bedrijven worden uitgebreid met maximaal 20% van de bestaande bebouwing. Van deze maximale uitbreiding kan afgeweken worden mits er sprake is van een economische noodzaak.
Gelderland	Agrarische bedrijven	Niet-grondgebonden veehouderijtak kan een maximaal bouwblok krijgen van ten hoogste 1,5 hectare.	Niet-grondgebonden veehouderijtak kan een maximaal bouwblok krijgen van ten hoogste 1,5 hectare.
	Niet agrarische bedrijven	Geen specifieke regels in verordening.	Geen specifieke regels in verordening.

Tabel met hoofdlijn van beleid ten aanzien van agrarisch en niet agrarische bedrijven in de provincies Utrecht en Gelderland.

1.3 Voor wie is deze handreiking?

Deze handreiking is bedoeld voor (agrarische en niet agrarische) ondernemers in het buitengebied, die hun bedrijf verder willen uitbreiden dan het bestemmingsplan toelaat. Voor hen geldt de Menukaart zodra deze door de gemeenten is vastgesteld. Deze handreiking helpt dan bij het inzetten van de Menukaart.

Voor kleinere initiatieven, die nu al in het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt, hoeft de Menukaart niet te worden gevolgd. Dit zijn bestaande rechten. Waar de grens precies ligt, waarbij de Menukaart gevolgd moet worden, hangt van het beleid (bestemmingsplan) van de desbetreffende gemeente af. Er is echter ook een bovengrens. De uitbreidingswens van de ondernemer moet wel passen binnen wettelijke en provinciale kaders (zoals Natura 2000 gebieden).

Om een voorbeeld te geven:

Binnen de provinciale Verordening Ruimte van de provincie Utrecht mogen gemeenten onder voorwaarden grondgebonden agrarische bedrijven een bouwblok toekennen boven 1,5 hectare tot een maximum van 2,5 hectare. Als de betreffende gemeente in haar bestemmingsplan een maximale bouwvlakmaat van 1,5 hectare heeft opgenomen, dan geldt de Menukaart voor ondernemers die een bouwlokuitbreiding willen die ligt tussen de 1,5 en 2,5 hectare.

1.4 Wanneer is de handreiking definitief?

De handreiking kan pas definitief worden gemaakt en gebruikt worden als:

- De inhoud van het beleidskader en deze handreiking is afgestemd op het provinciale beleid.
- Het beleidskader Menukaart is vastgesteld door de gemeenteraad van uw gemeente en is verankerd in de bestemmingsplannen.

Afstemming op het provinciaal beleid

Het beleidskader is op dit moment nog niet afgestemd op het provinciale beleid. Het beleidskader vormt het standpunt van de Regio Foodvalley, maar dit gaat verder dan op dit moment is opgenomen in het provinciale beleid van zowel de provincie Gelderland als Utrecht. In 2016 zullen beide provincies echter hun beleid herzien. De Regio Foodvalley zal het beleidskader Menukaart als input inbrengen. Als beide provincies hun nieuwe beleid hebben vastgesteld zal de Regio Foodvalley het beleidskader daarop afstemmen. Het beleidskader zal dan worden verwerkt in deze handreiking.

Verankeren in het bestemmingsplan

Nadat het beleidskader door de gemeenteraden is vastgesteld, dient het binnen de gemeenten te worden verankerd in het bestemmingsplan. Hoe dat is zijn werk gaat, staat in het beleidskader.

Moet een ondernemer altijd meedoen aan de Menukaart?

Nee, als een ondernemer met een initiatief binnen de mogelijkheden van het bestemmingsplan blijft, dan gelden de voorwaarden die in het bestemmingsplan staan. De Menukaart is dan niet van toepassing. De Menukaart wordt alleen ingezet voor ontwikkelingen, zoals vergroting van bouwblokken of een functieverandering van een bouwblok, die niet in het bestemmingsplan passen.

Kan ieder bedrijf dat wil uitbreiden boven de mogelijkheden van het bestemmingsplan gebruik maken van de Menukaart?

Nee. In de eerste plaats moet een initiatief wel passen binnen wettelijke en provinciale kaders. In de tweede plaats wordt voordat de initiatiefnemer gebruik kan maken van de Menukaart een planologische afweging door de gemeente gemaakt. Onderdeel van een planologische afweging is b.v. een milieutoets. Zo kan het zijn, dat een agrarisch bedrijf door de ligging nabij een cluster van woningen of een recreatiebedrijf geen uitbreidingsmogelijkheden op de beoogde locatie kan krijgen. In dat geval kan het initiatief niet doorgaan en is de menukaart ook niet van toepassing. De gemeente legt de planologische beoordeling vast in een 'principebesluit' door het college. Bij een positief besluit kan de initiatiefnemer zijn plan uitwerken met gebruikmaking van de Menukaart.

Geldt de Menukaart overal?

In principe wordt er in het beleidskader en deze handreiking vanuit gegaan dat de Menukaart overal in het buitengebied toepasbaar is. Gemeenten kunnen echter zelf de gebieden waarvoor de Menukaart

geldt specificeren. Het is zeer voorstelbaar dat gemeenten dat ook gaan doen:

- *In de eerste plaats hanteren de gemeenten op dit moment in hun bestemmingsplannen de reconstructiezonering bestaande uit landbouwontwikkelingsgebieden, vervoeringsgebieden en extensiveringsgebieden. In extensiveringsgebieden geldt een 'nee, tenzij' principe (Gelderland) of groei binnen bestaande grenzen (Utrecht). Het kan zijn, dat de provincies de-reconstructiezoneringen laten vervallen, maar dat is niet zeker. Op dit moment is het dus niet mogelijk om de Menukaart in extensiveringsgebieden toe te passen.*
- *Veel gemeenten willen geen groei van veehouderijbedrijven nabij woonkernen of natuurgebieden. Deze vallen nu deels in extensiveringsgebieden. Het is voorstelbaar dat gemeenten deze wens blijven houden. De Veluwe is een Natura 2000 gebied. Natura 2000 gebieden hebben een externe werking, met als gevolg dat veehouderijbedrijven in de praktijk vlak bij het Natura 2000 gebied Veluwe niet kunnen uitbreiden. Bij de Utrechtse Heuvelrug geldt geen Natura 2000 zonerings. Hier hebben gemeenten zelf meer invloed op het beleid voor veehouderijbedrijven.*

Bij de vaststelling van de handreiking door de gemeenteraad dient een gemeente vast te leggen voor welke gebieden de Menukaart gaat gelden.

2. Hoe werkt de Menukaart?

In dit hoofdstuk gaan we in op de algemene werking van de Menukaart. De norm wordt toegelicht, waar de tegenprestatie uit kan bestaan, waar een aanvraag aan moet voldoen en hoe een kwaliteitsinvestering wordt beoordeeld. Na dit hoofdstuk weet u hoe de Menukaart werkt.

2.1 De maatschappelijke tegenprestatie

Om een maatschappelijke tegenprestatie te kunnen invullen, moet je weten hoe groot deze moet zijn en waaruit deze mag bestaan. Voorwaarde voor de grootte van de maatschappelijke investering is dat het in verhouding moet staan tot de beoogde investering. Ook moet de hoogte van de maatschappelijke investering leiden tot een eerlijk spelveld. Dit kan op verschillende manieren worden ingevuld.

De Regio Foodvalley heeft er in eerste instantie voor gekozen om als methode te kiezen voor een vast percentage van de bouwsom van het initiatief. Een alternatieve methode, die is voorgesteld in een andere regio van de provincie Gelderland is te werken met een vast bedrag per m² uitbreiding (van het bouwblok). Deze opties worden nog uitgewerkt in het beleidskader en verwerkt in deze handreiking.

Naast een vast normbedrag heeft de regio Foodvalley gekozen voor flexibiliteit en maatwerk-

oplossingen. Dat wil zeggen dat er ruimte moet zijn om te kiezen waar de maatschappelijke investering wordt verricht en waaruit deze bestaat. In de handreiking staan in hoofdstuk 4 allerlei voorbeelden genoemd die als inspiratie kunnen dienen. Wel is besloten dat de maatschappelijke investering in 1 of meerdere van de genoemde categorieën in paragraaf 2.2. moet vallen.

Aan de hand van maatwerk wordt de uiteindelijke hoogte, het soort en de locatie van de tegenprestatie bepaald.

2.2 De tegenprestaties

De maatschappelijke investeringen kunnen uit meerdere onderdelen bestaan. In deze paragraaf staan de tegenprestaties in algemene zin benoemd. Per gebied kunnen door lokale omstandigheden bepaalde investeringen prioriteit krijgen of juist worden uitgesloten. Hoe de prioritering werkt staat in dit hoofdstuk. Het maatwerk per gebied staat toegelicht in hoofdstuk 4.

De maatschappelijke investeringen zijn verdeeld in vier categorieën:

1. Ruimtelijke kwaliteit. Denk daarbij aan landschapselementen, natuurwaarden, beeldkwaliteit en architectuur.
2. Milieu. Denk daarbij aan maatregelen op het

vlak van water, verdroging, luchtkwaliteit, geluidskwaliteit e.d.

3. Volksgezondheid. Denk daarbij aan de uitstoot van endotoxinen en zoonosen.
4. Dierenwelzijn. Denk daarbij aan extra ruimte en maatregelen voor dieren.

De provincies Utrecht en Gelderland hebben beide deze thema's benoemd als thema's waarbinnen gezocht moet worden naar maatschappelijke tegenprestaties. De provincie Utrecht heeft dit verwoord in haar Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie. De provincie Gelderland heeft dit verwoord in de brief GS-brief 'plussenbeleid niet grondgebonden veehouderij: uitwerking in 2016', welke is vastgesteld naar aanleiding van de commissievergadering van PS op 2 december jl.

De invulling van deze thema's is regionaal maatwerk.

Ruimtelijke kwaliteit

- Bij investeringen in het landschap worden de kosten voor de aanplant gerekend. Alleen de plantkosten worden als tegenprestatie geteld. Niet de afwaardering van de grond waar de planten op staan. Als indicatie kun je uitgaan van ongeveer 6,- per m². Dat betekent dat een ondernemers die ongeveer 60.000,- aan maatschappelijke tegenprestatie moet leveren, ongeveer en hectare natuur en landschap kan aanleggen. In de praktijk is de aanleg van bosplantsoen echter goedkoper en zal de aanleg van grotere bomen (met een grotere stamdiameter) of aanleg van natuur grotere kosten met zich meebrengen.
- Bij extra investeringen in architectuur, bouwmaterialen of bouwrijzen wordt uitgegaan

van investeringen die boven de normale praktische oplossingen uitgaan. Het gaat hierbij echter wel om het totaalplaatje. Dure bouwmaterialen in een standaard stal leveren niet per definitie echte kwaliteitswinst op. Als alleen de nieuwe stal extra bijzondere architectuur kent kan het effect eveneens toch klein zijn. Het gaat dus nadrukkelijk om de combinatie van architectuur, materialisering en vormgeving van het (hele) bouwblok. In dat geval kunnen de meerkosten van de investering worden gerekend. Deze kosten worden berekend als de extra kosten ten opzichte van een 'gangbare stal'.

- Sloop van oude bouwwerken kan ook een verhoging van de beeldkwaliteit betekenen. Ook dit is maatwerk. Het totaalplaatje moet duidelijk maken dat de sloop tot een verbetering van kwaliteit heeft geleid. Als dit het geval is kunnen de sloopkosten worden gerekend. Voor sloopkosten wordt uitgegaan van de werkelijke kosten. Als indicatie weten we dat de kosten ergens tussen € 3,- tot € 5,- per m² uitkomen (exclusief asbest verwijdering).

Milieu en water

Binnen de Menukaart is milieu gekoppeld aan de thema's van verstoring en aan klimaatthema's. Veel zaken rond milieu zijn gereguleerd met wet- en regelgeving en vastgelegd in milieuevergunningen. Specifieke onderdelen hebben een overlap met volksgezondheid en worden daar uitgewerkt. De volgende zaken blijven over:

- Geluidshinder vanuit bedrijf of vanwege het transport.
- Klimaatmaatregelen voor duurzame energie

en energiebesparing (hierbij moet wel worden gekeken naar het involdeneffect, er moet wel sprake blijven van een serieuze maatschappelijke tegenprestatie.

- Maatregelen tegen lichthinder
- Bovenwettelijke maatregelen tegen uitstoot van fijnstof en ammoniak
- Maatregelen tegen de uitstoot van broeikasgassen (mn. Methaan en Lachgas)
- Maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding.

Vanuit redenen voor klimaat, kwaliteit van natuur en beschikbaarheid van water voor de landbouw willen we zoveel mogelijk 'gebiedseigen' water vasthouden. Het gaat hierbij om de hoeveelheid en de kwaliteit. Door zoveel mogelijk water in het gebied vast te houden wordt verdroging op de hoger gelegen delen voorkomen. Ook wordt voorkomen dat lager gelegen delen onderlopen. Daarnaast is het belangrijk om het 'eigen' water vast te houden. Als in tijden van droogte 'vreemd' water van elders moet worden aangevoerd dan heeft de andere samenstelling vaak negatieve gevolgen voor de natuur.

Een mogelijke investering om water vast te houden is om het humusgehalte van de hoger gelegen zandgronden te verbeteren. De ondernemer voegt gedurende enige tijd humus toe aan de grond. Een hoger humusgehalte draagt bij aan het watervasthoudend vermogen van de grond en draagt zodoende bij aan zowel de verdrogingsproblematiek als aan de vertraagde afvoer van water (kwantiteitsdoelstellingen). De uitvoering van deze maatregelen wordt gecontroleerd aan de hand van het voor agrariërs verplichte

grondonderzoek waarin het wordt bepaald hoeveel meststoffen, sporenelementen en humus er in elk perceel aanwezig zijn. De te rekenen kosten kunnen letterlijk de aanschafkosten en arbeidskosten zijn voor de aangevoerde organische stof.

Voorbeelden van tegenprestaties:

- Bovenwettelijk gebied reduterende maatregelen op het bedrijf of aan transport van en naar bedrijf (hiervan pasten geen managementmaatregelen, alleen fysieke ingrepen)
- Wegnemen van lichthinder door aanbrengen van fysieke maatregelen
- Plaatsen van extra lichtwanden of andere fysieke ingrepen die de uitstoot van fijn stof en geur tegengaan. Binnen gebieden met hoge achtergrondconcentratie kan dit extra gewenst zijn.
- Bovenwettelijke maatregelen aan mestopslag die uitstoot van Ammoniak of Methaan tegengaan. Maatregelen op het gebied van energiebesparing, energieopslag of energieopwekking. Hierbij wordt nader bekeken wat de feitelijke financiële tegenprestatie is vanwege de involdeneffecten.

Dierenwelzijn

Regio FoodValley en de beide provincies vinden dierenwelzijn van groot belang. Er zijn veel mogelijkheden om dit te verbeteren en hierbij is sprake van voortdurende innovatie. Een randvoorwaarde voor het opvoeren van een maatregel op dit gebied is dat het fysiek van aard is en de investering tijdens de bouw wordt gedaan. Getracht

wordt om de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) als primaire inspiratiebron te gebruiken. De MDV wordt elk jaar geactualiseerd en van de maatregelen die daarin staan is zeker dat ze bovenwettelijk zijn en daadwerkelijk bijdragen aan dierenwelzijn.

Tegenprestaties op het gebied van dierenwelzijn kunnen alleen worden opgevoerd voor landbouwhuisdieren. Andere ondernemingen in het buitengebied die dieren houden zoals maneges en kennels hebben vaak al een hoog niveau van welzijn vanwege hun bedrijfsmodel.

De extra kosten die gemoeid zijn met het nemen van extra bovenwettelijke maatregelen kunnen worden meegerekend bij de maatschappelijke tegenprestatie.

Voorbeelden van tegenprestaties:

- Hokdieren de mogelijkheid geven om regelmatig buiten te lopen.
- Meer hokruimte voor hokdieren door bij een zelfde dierenaantal meer vierkante meters stal te bouwen.
- Rubber op veeroosters in koeienstallen.
- Extra koelsysteem en ventilatoren in veestallen.
- Bovenwettelijke maatregelen tegen schuurbranden.

Volksgezondheid

Informatie omtrent de volksgezondheid in relatie tot de veehouderij

Endotoxinen

Dit bestaat uit dood celmateriaal van bacteriën. Bij mensen ontstaan (heftige) allergische reacties op deze organische stoffen die weer kunnen leiden tot bepaalde speciale ziekten. Anderzijds zijn er ook positieve effecten (minder allergie bij plattelandskinderen). Er is nog veel onbekend over deze ziekteverwekkers. Wel is een directe relatie met fijn stof te leggen. Waar zaken al bekend zijn wordt dit meegenomen in de Menukaart. Waar het nog onbekend is zullen later mogelijke tegenprestaties worden toegevoegd.

Zoönosen

Dit zijn infectieziekten die van dieren op mensen overgaan. Veelal zijn huidschilfers en fijn stof daarbij de dragers. Het gaat om virussen (vogelgriep) en bacteriën (MRSA). Vaak is er een overlap tussen beroepsziekten (zoals MRSA) en ziekten die omwonenden bedreigen (zoals Q koorts). Voor de Menukaart beperken we ons alleen tot zoönosen die de omwonenden bedreigen. In grote lijnen geldt hiervoor hetzelfde als bij de endotoxinen. Zodra er meer duidelijk is wordt dat verwerkt in de Menukaart.

Aan welke voorwaarden moet een tegenprestatie voldoen?

- De tegenprestatie is altijd fysiek van aard en waar mogelijk ruimtelijk relevant;
- Prestaties mogen alleen bovenwettelijke maatregelen zijn (dus ook buiten de eisen die

het bestemmingsplan al stelt? Zo stellen bestemmingsplannen vanuit de watertoets de eis dat een initiatief waterneutraal moet zijn. Waterberging als compensatie voor nieuw verhard oppervlak kan dus niet telt daarom niet mee bij de maatschappelijke tegenprestatie.

- De tegenprestatie wordt in principe voorafgaand of tijdens de bouw geleverd. Als dit niet mogelijk is, b.v. in verband met het plantseizoen, dan kan een gemeente nadere afspraken maken in een anterieure overeenkomst.
- De tegenprestatie wordt op of zo dicht mogelijk bij de initiatieflocatie gerealiseerd.

Waar dient de tegenprestatie gerealiseerd te worden?

Hiertoe hanteert de regio een drietrapsraket:

- In de eerste plaats dienen maatschappelijke investeringen op of rond het erf terecht te komen. De basisvoorwaarde is dat een initiatief inpasbaar is in zijn omgeving.
- Waar dit niet nodig of mogelijk is, kan een investering in de directe omgeving worden gedaan. Dit kan b.v. interessant zijn als er een beek in de directe nabijheid is gelegen.
- Als dit niet nodig, mogelijk of wenselijk is, kan een initiatiefnemer andere locaties inzetten om een ruimtelijke investering te doen. Het gebied moet dan wel gebaat zijn bij de investering en een logische ruimtelijke relatie hebben met de initiatieflocatie. Dit kan b.v. interessant zijn als er in de nabijheid maatregelen mogelijk zijn tegen verdroging in het gebied. Of als er natuurwaarden met een bre-

de reikwijdte gerealiseerd kunnen worden.

Hoe wordt bepaald wat de beste tegenprestatie is?

In principe doet de initiatiefnemer zelf een voorstel voor een tegenprestatie. Dat zorgt ervoor dat er iets wordt gekozen dat bij de ondernemer past. De mogelijke invulling wordt echter wel op meerdere manieren beïnvloed. Er geldt een aantal prioriteiten:

- De regio stelt via deze handreiking een aantal speerpunten per gebied op ten aanzien van landschap, natuur en verdroging. Dit vormt een eerste prioritering voor de invulling. Een maatschappelijke tegenprestatie moet namelijk wel iets toevoegen aan de kwaliteit van het gebied en daarvoor geeft deze handreiking een aantal concrete uitgangspunten mee. Deze uitgangspunten leiden tot een pallet aan mogelijkheden, waaruit een initiatiefnemer kan kiezen.
- De gemeenten kunnen daar zelf 'prioriteiten' aan toe voegen. Zo kan een gemeente vastleggen, dat bepaalde landschapselementen of mileumaatregelen voorrang krijgen. In een gebied waar de achtergrondbelasting voor fijnstof heel hoog is, kan de gemeente bij de uitbreiding van agrarische bedrijven prioriteit leggen bij het verminderen daarvan.
- Vanuit de gebiedsdialog, die de ondernemer met zijn / haar omgeving voert, kunnen nieuwe prioriteiten voortkomen.

Is de initiatiefnemer verplicht deze prioriteiten over te nemen?

Nee, een initiatiefnemer hoeft deze prioriteiten niet op voorhand over te nemen en mag zelf een voorstel doen. De gemeente kan echter wel besluiten, dat bepaalde prioriteiten alsnog in het plan moeten worden opgenomen. Dat kan als voorwaarde worden gesteld voor goedkeuring van het bestemmingsplan.

2.3 De beoordeling

Het instrument Menukaart is opgezet om een goede balans te vinden tussen economische ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit en om een goede dialoog met de omgeving mogelijk te maken. De ontwikkeling van de ruimte wordt zo in de eerste plaats een gezamenlijk proces van de samenleving (initiatiefnemer en buurtgenoten). Doel is wederzijds begrip. De rol van de overheid zien we nu vooral,

- Om het speelveld te bepalen (vaststellen beleidskader en eventueel stellen van lokale prioriteiten).
- Informatie te geven (initiatiefnemer adviseren over een palet aan mogelijkheden en vindplaats van informatie)
- Bij te sturen als dit nodig is (via besluitvorming bestemmingsplan).

Dat betekent dat de gemeente goed op zal letten of de dialoog tussen initiatiefnemer en zijn omgeving goed verloopt. Om dat te borgen worden vormeisen gesteld aan de gebiedsdialogoog.

Vormeisen aan de gebiedsdialogoog

Om te garanderen dat er een goede dialoog met de buurt wordt georganiseerd wordt er een aantal vormeisen gesteld aan de gebiedsdialogoog:

- Minimaal alle omwonenden binnen een afstand van 250 meter van (de rand van) het initiatief worden uitgenodigd. Het kan verstandig zijn om mensen uit een groter gebied uit te nodigen. De gemeente kan hierover adviseren.
- De namen en adressen van aanwezigen worden genoteerd.
- Er wordt een onafhankelijk verslag gemaakt van de bijeenkomst, die aan de aanwezigen wordt toegestuurd en die als bijlage bij het bestemmingsplan aan het college en Raad wordt voorgelegd.
- De gebiedsdialogoog moet op een toegankelijke locatie worden georganiseerd. De bedrijfslocatie zelf of een locatie in de directe nabijheid verdient de voorkeur.
- Aanbevolen wordt om de dialoog door een onafhankelijke, professionele persoon te laten begeleiden.

Het verslag van de gebiedsdialogoog kan als bijlage bij het bestemmingsplan worden gevoegd. De initiatiefnemer dient in de toelichting op te nemen hoe zij de opmerkingen uit de gebiedsdialogoog in het bestemmingsplan heeft verwerkt.

Dient een initiatiefnemer opmerkingen uit de buurt altijd over te nemen?

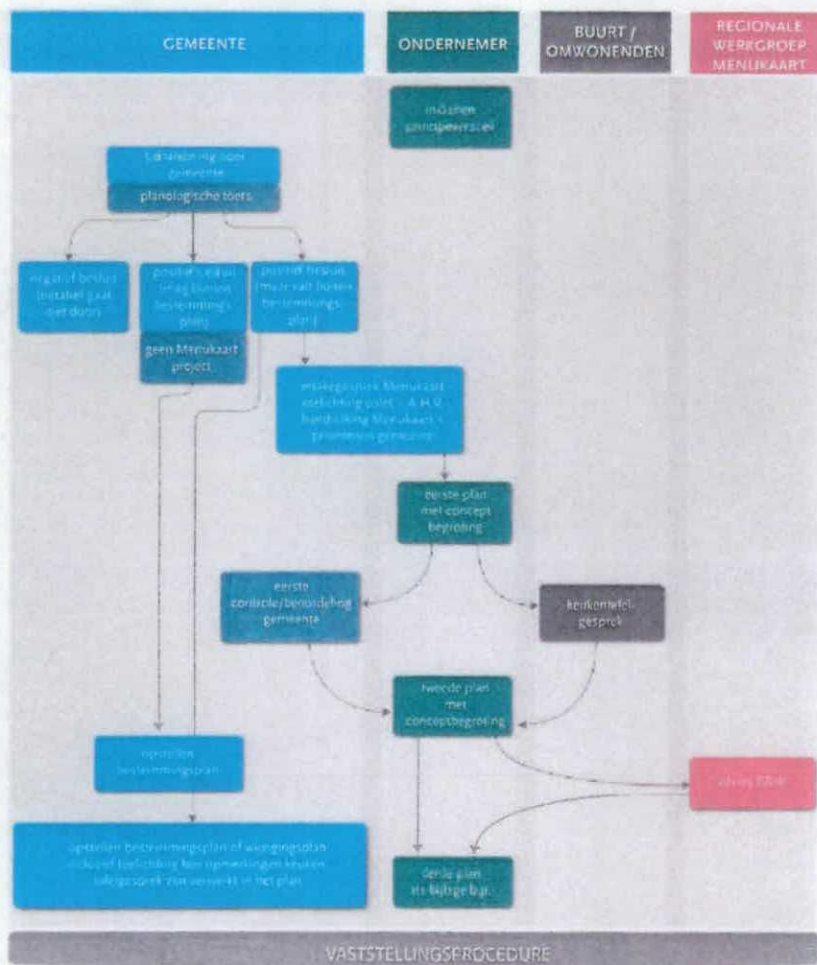
Nee, dat hoeft niet. Een initiatiefnemer heeft wel de verplichting om toe te lichten wat het met opmerkingen heeft gedaan. Je mag dus ook gemotiveerd afwijken van opmerkingen. Feitelijk is de

Menukaart een belangenafweging, zoals die altijd in de ruimtelijke ordening plaatsvindt. En in de Menukaart is de gebiedsdialoog onderdeel van die belangenafweging.

Het definitieve oordeel over het plan wordt geveld door het college en de Raad van de gemeente. Zij worden gevraagd te beoordelen of:

- Het plan voldoet aan de basisvereisten, zoals de 8% regel;
- De opmerkingen uit de gebiedsdialoog zijn verwerkt in het plan;
- Er rekening is gehouden met de andere prioriteiten die regio (in deze handreiking) en eventueel gemeenten (in haar bestemmingsplan) hebben gesteld;
- Het plan bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving.

3. Aan de slag met de Menukaart

Als u een nieuw initiatief heeft, waarvoor de Menukaart geldt, en aan de slag wilt gaan, dan is dit het juiste hoofdstuk. In dit hoofdstuk staat het proces benoemd om met de Menukaart aan het werk te gaan (paragraaf 3.1.).

Het proces
Om de inzet van de Menukaart op het juiste moment in de gebruikelijke RO procedure in te zetten is in deze handreiking een stappenplan gemaakt.

- Het doel van dit stappenplan is om het mogelijk te maken dat:
- De initiatiefnemer vroegtijdig wordt geïnformeerd over het bestaan en de werking van de menukaart. Dit is een taak van de gemeente. Het informeren van de initiatiefnemer kan via het intakegesprek gebeuren.
 - Het proces om te komen tot een goed plan met maatschappelijke tegenprestaties goed is verlopen op het moment dat de bestemmingsplanprocedure in werking treedt.

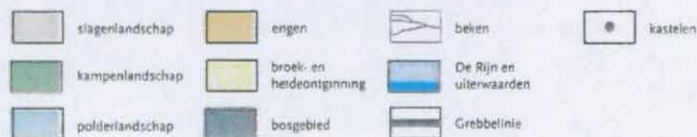
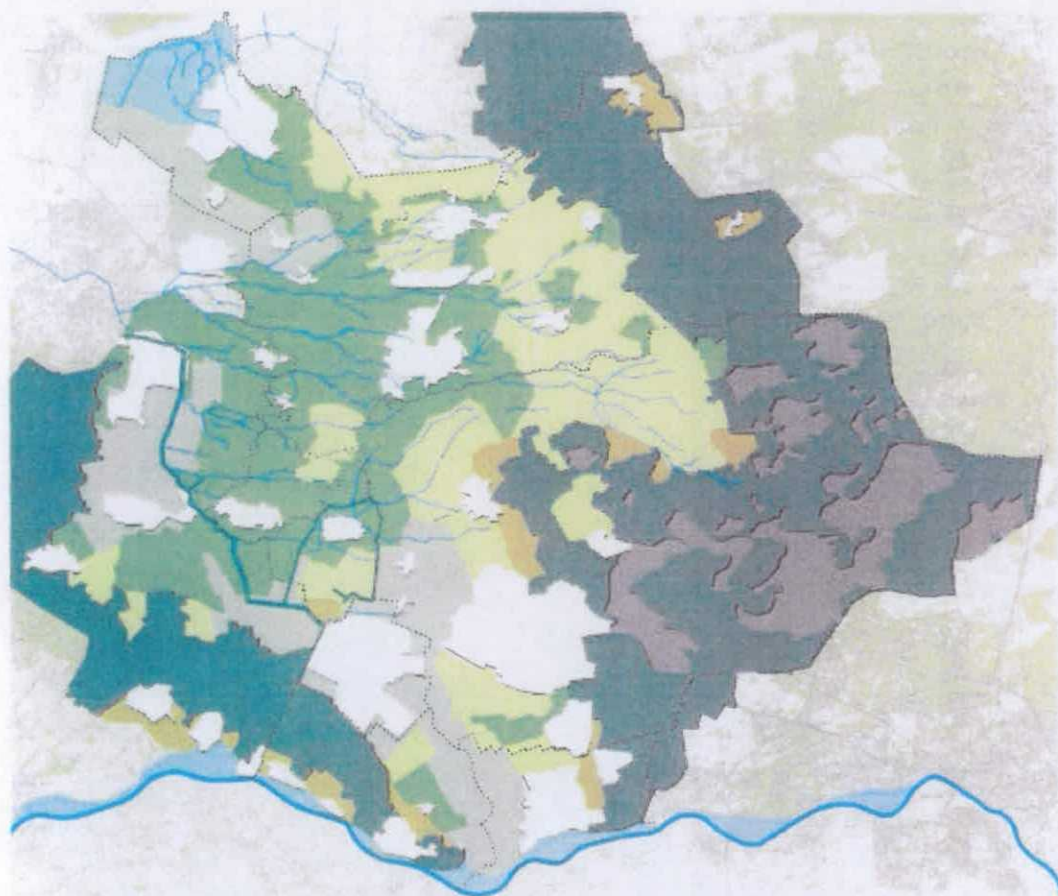
Om een RO procedure te starten stuurt een initiatiefnemer een principeverzoek naar de gemeente. Dat blijft zo. De Menukaart wordt alleen ingezet bij initiatieven die haalbaar zijn en die buiten de huidige mogelijkheden van het bestemmingsplan liggen. Daarom wordt eerst

een planologische toets uitgevoerd (is het fysiek en beleidsmatig haalbaar op deze locatie?) en een principebesluit genomen (is het politiek haalbaar?).

Tussen een positief principebesluit en het opstellen van een concept bestemmingsplan is nu het traject van de Menukaart opgenomen. Idealerweise zijn het concept bestemmingsplan en het inrichtingsplan met maatschappelijke tegenprestaties gelijktijdig klaar, waarbij het inrichtingsplan is opgenomen in het bestemmingsplan en de bijbehorende interieure overeenkomst.

Het inrichtingsplan volgt een aantal stappen, waarbij gemeente, de omwonenden, de regionale werkgroep Menukaart en het waterschap (als vragen rondom water en bodem aan de orde zijn) zijn opgenomen. De ondernemer is zoals gezegd niet verplicht om alle adviezen over te nemen, maar moet in (de toelichting van) het bestemmingsplan wel motiveren hoe met de opmerkingen en adviezen is omgegaan. Met uitvoeringsafspraken en een eventueel boetebeding (waarin staat wat de consequenties zijn als initiatiefnemers de beloofde maatschappelijke tegenprestaties niet uitvoert) worden de afspraken vastgelegd. Het is aan het college en in laatste instantie de raad om te beoordelen of dat op een goede manier is gebeurd. Het stappenplan is opgenomen in bijgaand schema.

4. Maatwerk per gebied

4.1 Hoofdkenmerken van de Foodvalley

Het landschap van de Gelderse Vallei is sterk bepaald door de ligging tussen twee stuwwallen, de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. De Gelderse Vallei ligt als een kom tussen deze twee hoge delen in.

Het dekzandlandschap dat het meest gunstig (niet te nat en niet te droog) lag is als eerste ontgonnen. Dit zijn deels de oude bouwlanden geworden, welke door eeuwenlang opbrengen van mest en heideplaggen een dikke donkere humusrijke bovenste bodemlaag kent en vaak een verhoogde of bolle ligging heeft. De kleinere en meer individuele ontginningen (zgn. kampen) in het toenmalige uitgestrekte bos- en heidelandschap noemen we nu het kampenlandschap. Het laagste deel van de Gelderse Vallei was lange tijd te nat om te bewerken en kende zelfs in een deel van het gebied dikke veenlagen. Door de aanleg van een uitgebreid stelsel van sloten zijn deze gebieden rond Veenendaal, Leusden en Nijkerk, ontwaterd. Ze kennen nu vaak nog de kenmerkende lange smalle percolen en een fijn en recht slotenpatroon. Pas in 20e eeuw zijn de laatste grote stukken heide- en broeklandschappen ontgonnen. Door de grote schaal is dit landschap nu rationeel en open. Op deze manier is de FoodValley aan haar globaal gezien vier kenmerkende landschapstypen gekomen.

Op de kaart op de pagina hiernaast staat de globale landschapsindeling voor de FoodValley weergegeven. In deze handreiking voor de Menukaart

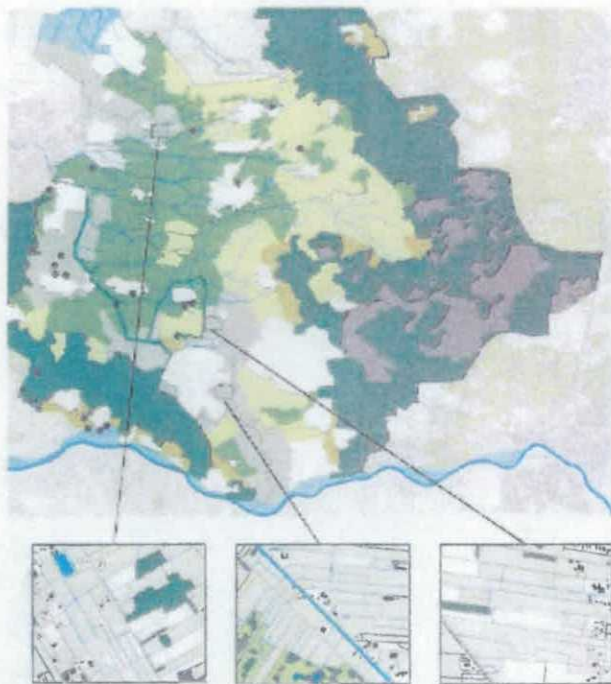
volstaan we met deze globale beschrijving. Voor het bestuderen van meer specifieke informatie van de deelgebieden verwijzen we naar de rijke basis aan documenten dat beschikbaar is. De informatie op kaart 1 is gebaseerd op:

- Landschapsontwikkelingsplan Gelderse Vallei (Brons en Partners)
- Kwaliteitsgids Gelderse Vallei (provincie Utrecht)
- Kwaliteitsgids Utrechtse Heuvelrug (provincie Utrecht)
- Landschapsontwikkelingsplan Binnenveld (WERV, Nieuwland)
- Werken aan het landschap, de tussenschaal.

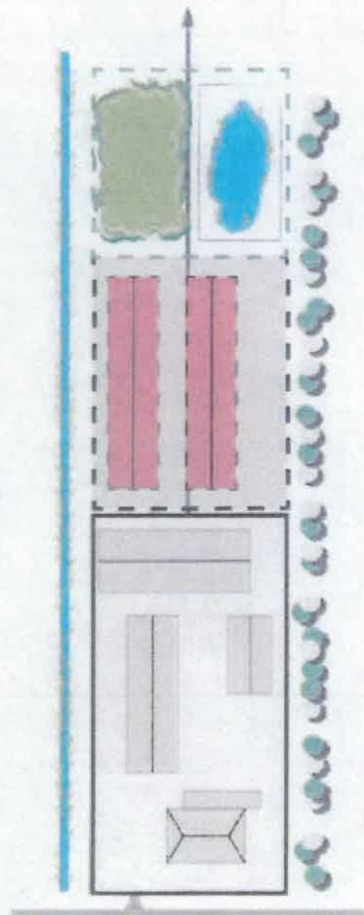
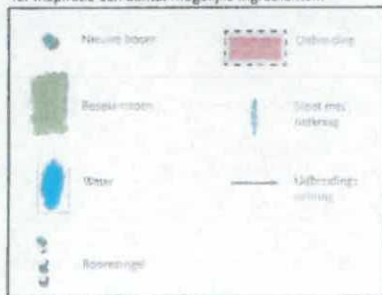
Het landschap binnen de Gelderse Vallei is in werkelijkheid fijnmaziger. Binnen deze landschapstypen komen andere structuren en elementen voor, zoals de beken, de Grebbelinie, kleinere essen, kastelen, landhuizen of landgoederen. Per deelgebied benoemen we de belangrijkste nuances die er voorkomen.

Op de volgende pagina's staan per deelgebied:

- De typische kenmerken van het landschapstype aan de hand van enkele voorbeelden.
- De structuren en elementen die daarnaast voorkomen in het deelgebied.
- De mogelijke ingrediënten als maatschappelijke tegenprestatie binnen dit landschap, inclusief toelichting.
- Een voorbeeld van hoe een tegenprestatie kan uitwerken.

Ter inspiratie een aantal mogelijke ingrediënten:

4.1. Gebiedskenmerken

Het slagenlandschap

Kenmerkend:

- Lange smalle percelen
- Lange rechte sloten
- Rechte ontginningsas met verspreide boerderijen
- Vierkante percelen bos
- Elzensingels
- Kleine waterpartijen

Wat vinden we hier nog meer?

- In een deel van het gebied komen bunkers, wallen en de inundatiezone van de Grebbelinie voor.
- Bijzondere natuurgebieden, met veenrestanten.
- Kastelen en buitenplaatsen, hoewel grotendeels gelegen net buiten de Regio Foodvalley.
- Een deel van dit gebied kent wateroverlast op piekmomenten.

Mogelijke ingrediënten voor dit gebied bestaan uit:

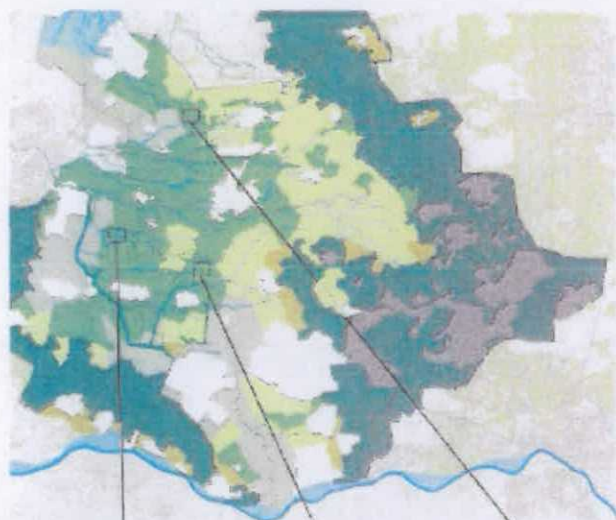
- Elzensingels of rijen knotwilgen;
- Vierkante percelen bos of bosplantsoen;
- Waterpartijen met natuurlijke oevers, rietopstanden en andere ecologische waarden; Wateropvang telt in principe niet mee (dat is een basisvoorwaarde), maar bij een ecologische inrichting wel.
- Maatregelen om water op te vangen op piekmomenten kan hier in samenwerking met het waterschap een goede investering zijn.

- Rietkragen langs de sloten;
- Houtsingels op de randen van de bouwkaavel;
- Maatregelen die de kenmerken en landschappelijke setting van de Grebbelinie versterken

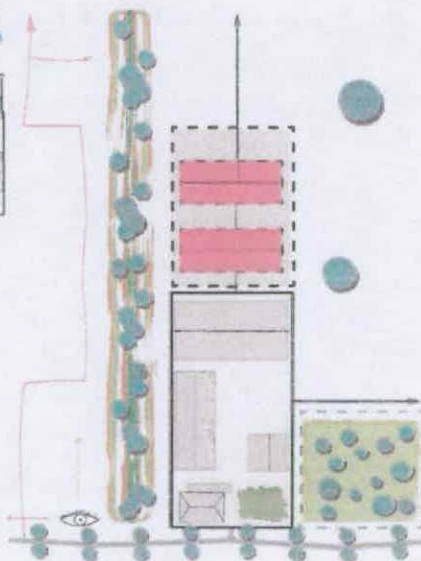
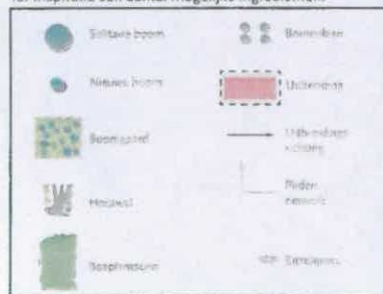
Bij een investering van 1 miljoen euro op het bouwperceel, komt € 80.000,- ten goede aan een maatschappelijke investering. Hiermee kan naar schatting een bosje van 1,2 hectare worden aangelegd (bij een indicatieve kostenberekening van € 6,- per m²). Over het algemeen kun je zeggen dat de aanleg van bijzondere natuurwaarden vaak een hogere prijs kent. Ook bijdragen aan het versterken van de landschappelijke setting van de Grebbelinie of een inrichtingsplan, die een oud inundatiegebied zichtbaar maakt, kan een hogere bijdrage vereisen.

Prioritering in dit gebiedsdeel:

- Goede inpassing van het perceel in haar omgeving.
- Zorgen voor wateropvang op piekmomenten.

Ter inspiratie een aantal mogelijke ingrediënten:

Het kampenlandschap

Kenmerkend:

- Onregelmatige verkaveling;
- Afwisseling van weides / akkers met bosjes;
- Kronkelige wegen. Woningen en boerderijen, zowel solitair als in clusters;
- Houtwallen en houtsingels.

Wat vinden we hier nog meer?

- In een westelijke deel van het gebied komen bunkers, wallen en de inundatiezone van de Grebbelinie voor.
- Talloze beken en beekjes. Een deel heeft haar natuurlijke meandering weer teruggekregen.
- De meeste kastelen en landhuizen bevinden zich in dit deelgebied, met name rond Renswoude en Scherpenzeel.
- Binnen dit deelgebied komen kleinere essen voor.
- Een deel van dit gebied kent wateroverlast op piekmomenten.
- Een deel van het gebied kent een hoge achtergrondconcentratie fijnstof.

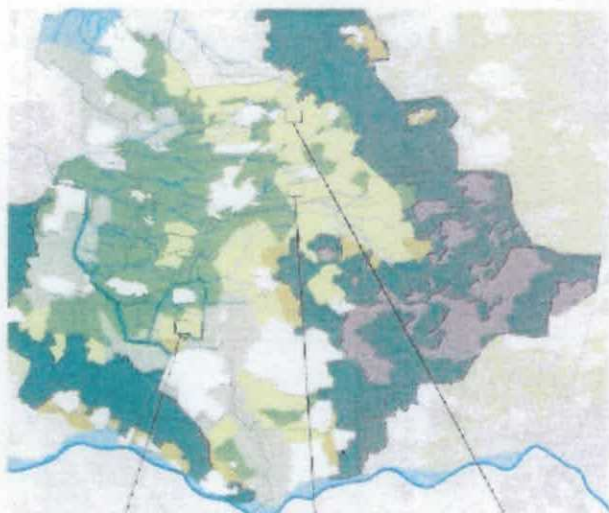
Het kampenlandschap kent een zekere verdichting en afwisseling met weides, bosjes en houtwallen. Het en der bestaan doorzichten tussen groene elementen door. Dit is waardevol in een kleinschalig gebied. Dit gebied leent zich ook goed voor solitaire bomen of kleine groepjes in het weiland.

Mogelijke ingrediënten voor dit gebied bestaan uit:

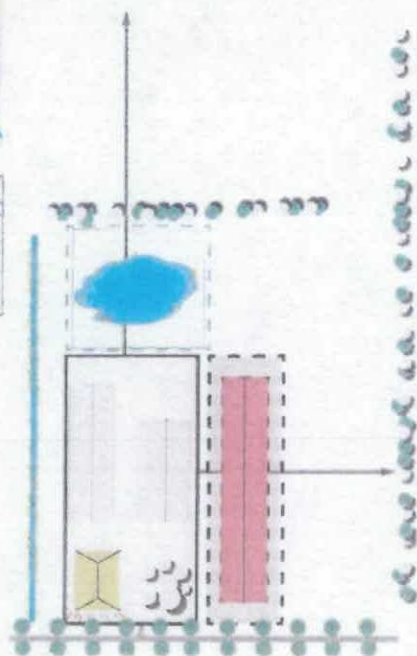
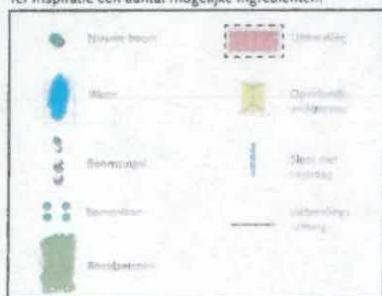
- Gevarieerde erfinrichting, afhankelijk van lokale situatie.

- Groen inpassen boerenerf met houtwallen of bosplantsoen.
- Solitaire bomen in weides.
- Bosjes en bredere houtwallen (b.v. 10 meter) of bosstroken voor schaalverkleining landschap.
- Boomgaard langs bouwblok of voorop bouwblok.
- Maatregelen die de kenmerken en landschappelijke setting van de Grebbelinie versterken.
- Maatregelen om water op te vangen op piekmomenten kan hier in samenwerking met het waterschap een goede investering zijn.
- Aanbrengen van extra (bovenwettelijke) luchtwassers of andere technische maatregelen om de concentratie fijnstof te verminderen.
- Op overgangen van de kampen met de aanwezige oud bouwlandcomplexen is het goed de verschillen verder te accentueren, door aan de randen een zekere verdichting van erven en lanen en openheid van het bouwland zelf te versterken.

Bij een investering van 1 miljoen euro op het bouwperceel, komt € 80.000,- ten goede aan een maatschappelijke investering. Hiermee kan naar schatting een bosje van 1,2 hectare worden aangelegd (bij een kostenberekening van € 6,- per m²). Voorstel is om bij de plaatsing van solitair uit te gaan van grotere stamdiameters. De waarde van het plaatsen van solitair mag hoger worden gewaardeerd dan een bosplantsoen met dezelfde oppervlaktematen. Ook bijdragen aan het versterken van de landschappelijke setting van de Grebbelinie of een inrichtingsplan.

Ter inspiratie een aantal mogelijke ingrediënten:

die een oud inundatiegebied zichtbaar maakt, kan een hogere bijdrage vereisen.

Prioritering in dit gebiedsdeel:

- Goede inpassing van het perceel in haar omgeving.
- Bij nabijheid kastelen: groeninvestering passend bij kasteelomgeving.
- Investerings in vermindering achtergrondconcentraties fijnstof.
- Natuurontwikkeling rond en hermeandering van beken.

Het broek- en heide-ontginningslandschap

Kermerkend:

- Grote openheid
- Rechte wegen en grootschalige rationale verkaveling
- Bomenrijen langs de wegen (o.a. eiken en berken)
- Bomenrijen als schermen in het landschap.
- Kleine restanten bos.

Wat vinden we hier nog meer?

- Beken en beekjes. Deze zijn grotendeels rechtgetrokken.
- Een deel van het gebied kent een hoge achtergrondconcentratie fijnstof.

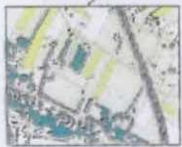
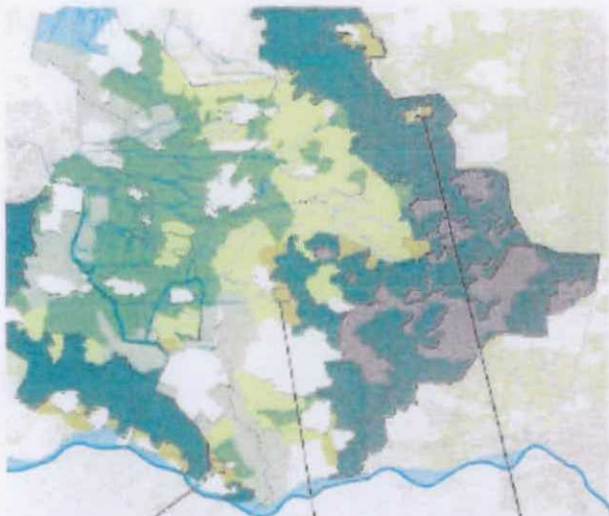
Het heide- en broekontginningslandschap kent een grote schaal en veel openheid met verre doorzichten. Het gebied is gebaat bij een heldere beplantingsstructuur. Lange lijnen langs de wegen of op regelmatige plekken boomsingels als schermen in het landschap. Gebouwen mogen in dit ontginningslandschap zichtbaar zijn. Zorg bij

de inrichting voor 'rugdekking' van gebouwen. De grote schaal van het landschap kan een grotere schaal van groen mogelijk maken, dus een steviger bosje op enkele plekken kan.

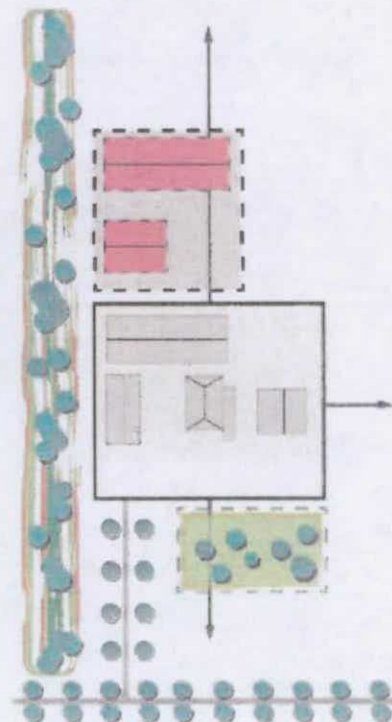
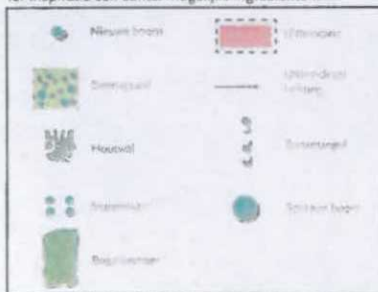
Mogelijke ingrediënten voor dit gebied bestaan uit:

- Kleine bospercelen
- Transparante boomsingels als schermen in het landschap
- Boomsingel op de rand van het bouwblok (als rugdekking voor bedrijfsgebouwen, niet rondom inpakken van bedrijfsgebouwen. Erven mogen in het ontginningslandschap gezien worden.
- (In nattere delen). Waterpartijen met natuurlijke oevers, rietopstanden en andere ecologische waarden.
- Rietkragen langs de sloten
- Aanbrengen van extra (bovenwettelijke) luchtwassers of andere technische maatregelen om de concentratie fijnstof te verminderen.
- Vergroten watervasthoudend vermogen van de grond.

Bij een investering van 1 miljoen euro op het bouwperceel, komt € 80.000,- ten goede aan een maatschappelijke investering. Hiermee kan naar schatting een bosje van 1,2 hectare worden aangelegd (bij een kostenberekening van € 6,- per m²). Voorstel is om bij de plaatsing van solitaire bomen uit te gaan van grotere stamdiameters. De waarde van het plaatsen van solitaire bomen mag hoger worden gewaardeerd dan een bosplantsoen met dezelfde oppervlaktetaten.

Ter inspiratie een aantal mogelijke ingrediënten:

Prioritering in dit gebiedsdeel:

- Goede inpassing van het perceel in haar omgeving.
- Investerings in vermindering achtergrondwaarde fijnstof.
- Maatregelen tegen verdroging en beter watervasthoudend vermogen van de grond nemen, zoals vergroten humusgehalte percelen.

Het brinkdorpen en essenlandschap

Kenmerkend:

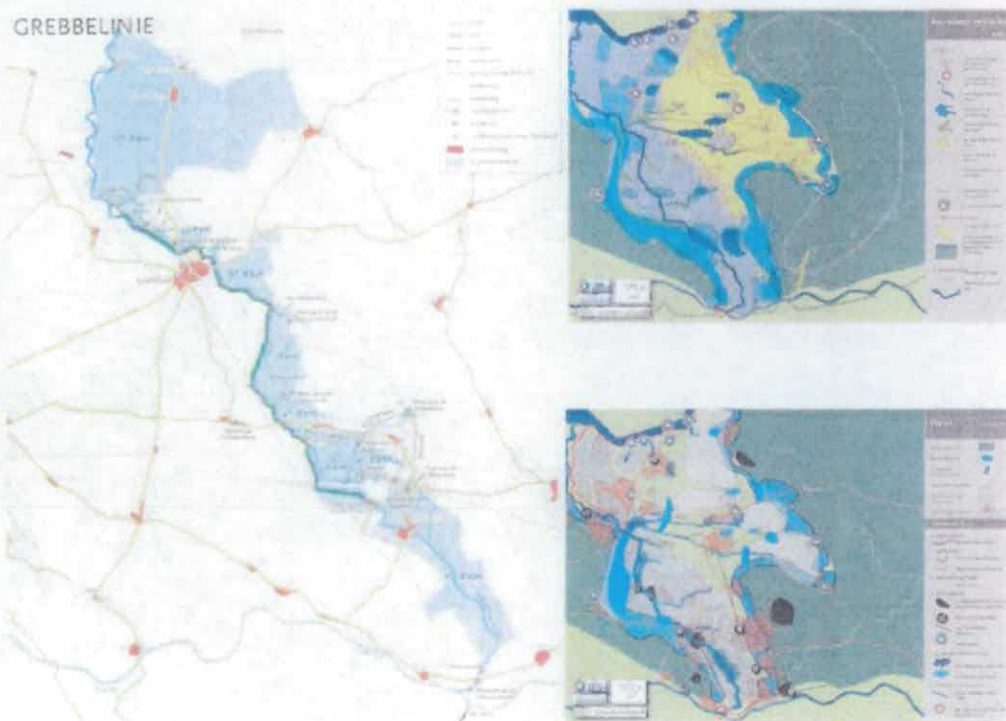
- Openheid van de essen
- Verdichte randen met bebouwing, houtwallen en houtsingels
- Langs de percelen staan eiken, soms in dubbele rijen
- Solitaire bomen in het landschap.

Mogelijke ingrediënten voor dit gebied bestaan uit:

- Gevarieerde erfinrichting, afhankelijk van lokale situatie.
- Groen inpassen boereerf met houtwallen of bosplantsoen.
- Boomgaard langs bouwblok of voorop bouwblok.
- Bij inrichting en uitbreidingsrichting rekening houden met openheid es
- Verdichten van de rand van de es met houtwallen en houtsingels
- Aanvullen van bos buiten de es
- Eikenrijen langs perceelsgrens
- Solitaire bomen aan de rand van de es.

Dit gebied kent op voorhand geen prioriteiten.

GREBBELINIE

De Grebbelinie

Karakteristieken

De Linie en het Valleikanaal worden gekenmerkt door verschillende profielen. Een langgerekt noord-zuid verloop van de doorgaande verdedigingslijn, met op een aantal plekken dwars daarop de keerkades die de scheiding vormen tussen de verschillende inundatiekammen. Een west-oost profiel, bestaande uit het achterland, een beboste kade met verdedigingswerken, een waterloop en een relatief open inundatiegebied (zie linkerkaart op de pagina hiernaast).

Ontwikkelingen

Door ontwikkelingen in het landschap verdwijnen de karakteristieken van met name het west-oost profiel waarbij het onderscheid tussen de verdichte westkant en de openheid van de oostelijk gelegen inundatievelden steeds verder verdwijnt.

Koers

Voor de koers wordt verwezen naar het Beeldkwaliteitsplan Grebbelinie 2012. Hierin wordt ingezet op het versterken van de samenhang in de Linie van zuid naar noord, het versterken van het contrast tussen de west- en oostkant van de linedijk en het verbeteren van zichtlijnen van en naar de Linie-elementen.

Verdrogingsgebieden

Een deel van de Gelderse Vallei heeft de maken met locaties waar wateroverlast voorkomt en gebieden met verdrogingsverschijnselen. Deze verschijnselen komen soms op korte afstand van elkaar voor. Het tegengaan van verdroging of het ruimte bieden om water (op piekmomenten)

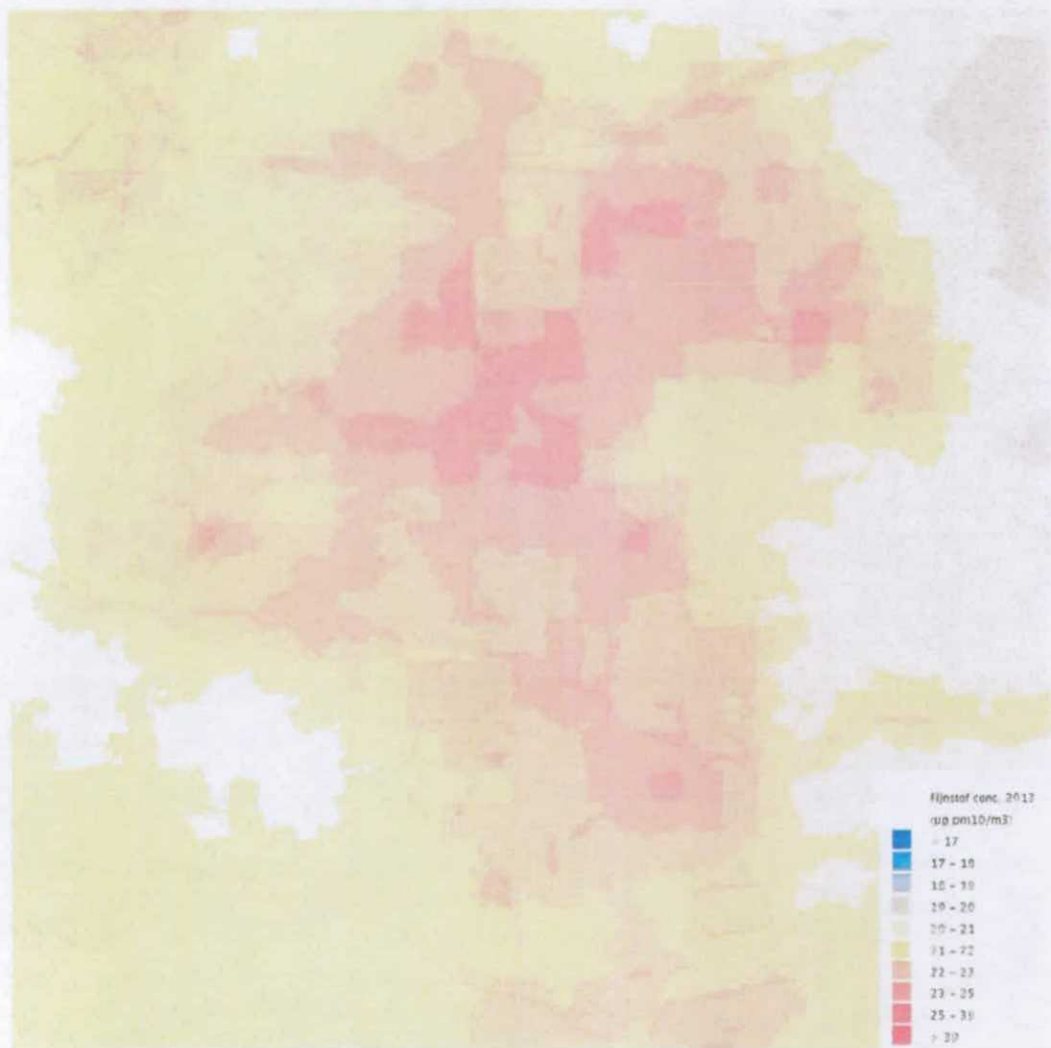
op te vangen of vast te houden wordt gezien als een waardevolle maatschappelijke tegenprestatie. Op de onderstaande kaartbeelden staan deze gebieden weergegeven.

In het westelijke deel van de Gelderse Vallei komt wateroverlast bij beken voor. Hier kan natuurontwikkeling en extra ruimte (o.a. door hermeandering) voor de beken veel kwaliteit opleveren.

Voor gebieden waar de verdroging of wateroverlast speelt is het investeren in maatregelen die bijdragen aan het bestrijden van de verdrogingsverschijnselen een mogelijkheid. Gemeenten kunnen prioriteit toekennen aan het nemen van deze type maatregelen.

De kaarten op de pagina hiernaast geven extra inzicht in de werking van het watersysteem in de Gelderse Vallei. De Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe zijn inzigggebieden voor water. In de loop der jaren is de grondwaterstand hier fors afgenomen, waardoor de stuwwallen zelf regelmatig met droogte te maken hebben. De randen van de stuwwallen hebben een fluctuerende grondwaterstand. Een deel van het geïnfilterde water komt als kwelwater in de Vallei omhoog. Het laagste deel van de Vallei kent soms wateroverlast. Hiertoe worden naast de behoefte om water in het hele gebied beter vast te houden, waterbergingsgebieden gezocht.

Bron: Kwaliteitsplan Gelderse Vallei (provincie Utrecht) en het Beeldkwaliteitsplan Grebbelinie 2012.

Gebieden met hoge achtergrondconcentratie fijnstof

Een deel van het gebied heeft een hoge achtergrondconcentratie aan fijnstof. Deze gebieden staan weergegeven op onderstaande kaart. Initiatieven kunnen bijdragen aan het verminderen van fijnstof door extra luchtwassers te plaatsen.

LOS stadomland B.V.

Postbus 142
5201 AC 's Hertogenbosch

Reutsedijk 9
5264 PC te Vught
Tel: 073 - 7113770

info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

Handreiking |
Menukaart FoodValley